

Rəşid YUSİFOV

Azərbaycan Respublikası DİN-in Polis Akademiyasının
“Cinayət hüququ” kafedrasının müəllimi, polis leytenantıEmail: rashidyusifov98@gmail.com;
(+994506662552)

CİNAYƏTİN MOTİVİNİN MAHİYYƏTİ VƏ CİNAYƏTİN TÖRƏDİLMƏSİNDƏ ROLU

Açar sözlər: Motiv, cinayətin motivi, emosional vəziyyət, cinayətin subyektiv cəhəti, məqsəd, fakultativ əlamət

Key words: Motive, the motive of the crime, emotional state, subjective aspect of the crime, purpose, optional feature

Ключевые слова: мотив, мотив преступления, эмоциональное состояние, субъективная сторона преступления, цель, дополнительная функция

Azərbaycan Respublikasının öz müstəqilliyini əldə etməsindən sonra ümummilli liderimiz cənab Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında sivil, demokratik dəyərlərə uyğun hüquqi dövlətin möhkəm, sarsılmaz təməlinin qoyulmasına yönəlmiş sistemli, geniş islahatlara başlanılmışdır. Bu islahatlar cəmiyyətin həyatının bütün istiqamətlərini əhatə etmiş və nəticədə dövlətimizin müstəqilliyi bütövlükdə bərqərar və dönməz olmuşdur.

Bu gün ölkə prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən dövlətimizin möhkəmləndirilməsi, inkişaf etdirilməsi istiqamətində bütün sahələrdə proqram səciyyəli islahatlar uğurla davam etdirilir. Belə islahatlar sistemində demokratiyanın, insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsinə, hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyətinin müasir tələblərə cavab verən qanunvericilik əsaslarının yaradılması, inkişaf etdirilməsinə və təkmilləşdirilməsinə, hüquq-mühafizə orqanlarının fəaliyyətində dövlət və ictimai nəzarətin həyata keçirilməsi üçün şəraitin yaradılmasına və s. xüsusi yer ayrılır. Məhz hüquq-mühafizə və qanunvericilik siyasətinə belə yanaşma XXI əsrin ən təhlükəli,

kəli, cəmiyyət üçün hüquqazidd təzahürləri olan korrupsiya, terrorizm, narkotiklərin, silahların qanunsuz dövriyyəsi, insan alveri, o cümlədən kibercinayətlərlə mübarizə aparmaq üçün əsas şərtlərdən biridir.

Müasir dövrdə cinayətkarlıqla mübarizə işinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində nəzəri və təcrübi məsələlərin uğurlu həlli mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ölkəmizdə həyata keçirilən ümumsosial tədbirlər cinayətkarlığın səbəblərini mexaniki surətdə aradan qaldırmır. Bunun üçün ictimai və dövlət mexanizminin mütəşəkkil və gərgin fəaliyyəti tələb olunur.

Cinayətkarlığın tərkib elementləri olan ayrı-ayrı konkret cinayətlər bir-biri ilə statistik hesabatlarda göstərilə bilən və proqnozlaşdırılan qarşılıqlı əlaqədədirlər. Deməli, cinayətkarlıq bir hal kimi müəyyən kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri çərçivəsində qiymətləndirilə, həmçinin ölçülə bilər. Bu faktor da onun mahiyyətini, digər təzahürlərlə qarşılıqlı əlaqəsini, inkişaf tendensiyalarını açıqlamağa imkan verir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 63-cü maddəsinə əsasən, hər kəsin təqsirsizlik prezumpsiyası hüququ vardır. Cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən hər bir şəxs, onun təqsiri qanunla nəzərdə tutulan qaydada sübuta yetirməyibse və bu barədə məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü yoxdursa, təqsirsiz sayılır. Şəxsin təqsirli olduğuna əsaslı şübhələr varsa, onun təqsirli bilinməsinə yol verilmir. Cinayətin törədilməsində təqsirləndirilən şəxs özünün təqsirsizliyini sübuta yetirməyə borclu deyildir.[1,maddə 63]

Əməlin kriminallığını şərtləndirən onun 4 zə-

ruri ünsürüdür. Bu elementlərdən biri də insan psixikası ilə bağlı olan subyektiv cəhətdir. Subyektiv cəhət – cinayət törədilməsi ilə əlaqədar şəxsin psixi fəaliyyəti olub, ictimai-təhlükəli əməli etməyə qətiyyət yaradan tələbatı əməlin obyektiv əlamətinin şüurda əks olunmasını və bunlara münasibəti bildirir.

Cinayətin subyektiv cəhəti psixi proses və psixi münasibət kimi cinayətin törədilməsi ilə bağlı olur. Belə ki, kriminal əməl törədilənə qədər vardır edən daxili tələbatlar əmələ münasibəti formalaşır, cinayətin törədilməsində hüquqi əhəmiyyət kəsb edən rol oynayır. Cinayətin subyektiv cəhətini xarakterizə edən təqsir, motiv və məqsəd cinayət qanununda göstərilir və törədilən hər bir konkret əməldə bunların aydınlaşdırılması lazım gəlir. Subyektiv cəhətin bu elementləri adətən, biri digərinin tərkib hissəsi olmayıb, müstəqil psixoloji hadisələrdir. Motiv və məqsəd qəsdlə törədilən cinayətlər üçün xasdır. Ehtiyatsızlıqla törədilən cinayətlərdə nəticənin yox, nəticəni doğuran davranışın motivi olur. Motiv törədilən hər bir cinayətlərdə araşdırılmalıdır, belə ki, məsuliyyəti ağırlaşdıran və yüngülləşdirən, bəzi normalarda isə tövsifedici əlamətlər kimi qanunda öz əksini tapmışdır.

Cinayətin subyektiv cəhətinin ünsürləri haqqında bəzi fikir ayrılıqları vardır. Bəzi alimlər belə hesab edirlər ki, motiv və məqsəd təqsirin tərkib hissəsi kimi çıxış edir və ümumiyyətlə, cinayətin subyektiv cəhəti təqsirdən ibarətdir. Başqa qrup müəlliflər isə haqlı olaraq hesab edirlər ki, təqsir subyektiv cəhətin mühüm elementidir, lakin, onu tam əhatə etmir, motiv və məqsəd müstəqil ünsür kimi onun tərkibinə daxil olur. Motiv və məqsəd psixoloji funksiyalarına görə təqsirdən fərqlənir, ondan əvvəl yaranır, kriminal əmələ aparıcı yolu ifadə edir. Bu səbəbdən də motiv və məqsədi təqsirin məzmununa daxil etmək olmaz. Əks halda, törədilən hər bir cinayətdə bu ünsürlər aydınlaşdırılmalıdır. Bu isə praktiki olaraq mümkün deyil və məhkəmə təcrübəsi ciddi çətinlik qarşısında qalır. Məlumdur ki, ehtiyatsızlıqla törədilən cinayətlərdə ancaq davranışın motiv və məqsədini aydınlaşdırmaq olar. Eləcə də, qəsdlə törədilən cinayətlərə görə məsuliyyət müəyyən edən normaların əksəriyyətində motiv və məqsəd

tərkib əlaməti kimi nəzərdə tutulmur. Belə bir çox cinayətlərdə motiv və məqsəd araşdırılmadan da əmələ hüquqi qiymət vermək olur. Bəzi hallarda şəxs qəsdən törətdiyi ictimai-təhlükəli nəticəni dərk etsə də, motivi dərk edə bilmir, hansı hisslərin altında cinayət törətdiyini anlaya bilmir. Bu səbəbdən cinayət məsuliyyəti nəzərdə tutan normaların da az hissəsində motiv və məqsəd cinayətin tövsifedici əlaməti kimi nəzərdə tutulmuşdur. [7, s.4-5]

Dünya açıq ensklopediyasında motivə aşağıdakı kimi anlayış verilir:

Motiv – insanı müəyyən hərəkəti etməyə yönəldən səbəbdir.[12] Motiv sözü müəyyən hərəkətin nə üçün edildiyini bildirir, motiv sözü fransız sözü olan “mobile” sözündən götürülmüşdür, demək olar ki “səbəb” sözü ilə sinonimdir. Bu sözün mənşəyi latın sözü “motivus” sözündəndir. Dünya təcrübəsində “motiv” sözü emosional, şüuraltı və irrasional hissləri ifadə etmək üçün, “səbəb” sözü isə şüurlu, rasional fikirləri ifadə etmək üçün istifadə edilib. Hal-hazırda, kriminoloji və psixoloji anlayışlarda klassik “motiv” sözündən imtina etmə və “səbəb” sözündən daha çox istifadə etmə tendensiyası var. Cinayət hüququnda, motiv və məqsəd təqsiri formalaşdıran əsas anlayışlardandır.[9, s.151]

Müxtəlif cinayətkarlar törətdikləri cinayətlərə görə müxtəlif motivlər bildirmişlər. 33 gənc oğlanı qətlə yetirmiş və onlardan 26-sını evinin zirzəmisində basdırmış serial qatil Con Ueyn Qeysi tutulduqdan sonra ilk törətdiyi qətl barədə müsahibə zamanı bildirmişdir: “Qətdən sonra özümü çox pis və quru hiss etdim, lakin ilk qurbanımı sənəsindən dəfələrlə bıçaqladıqdan sonra onun nəfəs almaq üçün əziyyət çəkdiyini eşitdikdə çox güclü silkələnmə, həyəcan hiss etdim. Onda fikirləşdim ki, öldürmək ən güclü həyəcan verən hisdir”. Bundan sonra isə o, bu hissi yenidən yaşamaq üçün, tutulana qədər illərlə öldürməyə davam etmişdir. Onu da qeyd lazımdır ki, bu qətl qurbanın diqqətsizliyi nəticəsində yaranmış mübahisə nəticəsində baş vermişdir. Belə ki, səhər oyanmış Timoti Mkkoy mətbəxdə Qeysi və özü üçün səhər yeməyi hazırladıqdan sonra mətbəx bıçağı əlində gəlib Qeysini oyatdıqda, Qeysi bıçağı onun əlində görüb tez qalxaraq onun üstünə

gəlmiş, Mkkoy qorxaraq əllərini yuxarı qaldırıqda bıçaq Qeysin qolunu kəsmiş, bundan sonra Qeysi onu vurmuş, Mkkoy isə Qeysini vurduda, Qeysi əsəbləşib onu yerə yıxmış və dəfələrlə bıçaqlamışdır. [13]

Cinayətin motiv və məqsədi cinayət törədilənə qədər yaranır. Motiv və məqsəd cinayətin subyektiv cəhətinə qəsd və ehtiyatsızlıq vasitəsilə deyil, müstəqil daxil olur. Cinayətin motivi ittiham aktında və hökmdə göstərilir. [6,s.225] Əvvəlcə psixologiya elmində işlənmiş və sonradan cinayət hüququ sahəsinə keçmiş “motiv” anlayışı ümumi mənada insanın hərəkətlərinin niyyətini, təhrikedici səbəbini bildirir. Belə qəbul olunur ki, “Tələbatların ödənilməsi ilə əlaqədar olaraq insanı hər hansı bir məqsədə yönəlmiş işə, fəaliyyətə təhrik edən amillərə, səbəblərə motiv deyilir”. [7, s.18-19]

T.V.Kruqlovanın fikrincə, “cinayətkar davranışın motivi - ictimai təhlükəli əməl törətmək yolu ilə arzu edilən nəticəyə (məqsədə) can atmaqda ifadə olunan daxili meyldir”. [10,s.21]

F.Y. Səməndərov hesab edir ki, “cinayətin motivi - ictimai təhlükəli əməli törətməyə qətiyyət yaradan, konkret əməldə maddiləşən dərk olunmuş maraqdır”. [6, s.226] A.R.Muzikin belə nəticəyə gəlir ki, “motiv şəxsin konkret nəticənin əldə olunmasına istiqamətlənmiş, müəyyən tələbatlarla şərtlənən və onda cinayət törətməyə qətiyyət yaradan daxili meyldir” [11,s.28-29]

Motiv məhkəmə prosesində müəyyən dərəcədə sübut əhəmiyyəti daşıya bilər. Dünya təcrübəsinə görə, məsələn, şəxs velosiped oğurlayıbsa, istintaq zamanı iki hal sübut edilməlidir:

a) şəxs velosipedi oğurlamaq istəyib; b) şəxs velosipedi oğurlayıb. Əgər təqsirləndirilən şəxs başqasının velosipedini özününki bilib aparıbsa, burada şəxsin təqsiri olmadığından oğurluq faktı yoxdur. Əgər şəxs başqasının velosipedini oğurlamaq istəyibsə, lakin səhv edib öz velosipedini aparıbsa, burada cinayət məsuliyyəti yoxdur, çünki şəxs qanunla qadağan edilmiş əməli törətməyib. Motiv adətən məhkəmə prosesində andlı iclasçıları təqsirləndirilənin həqiqətən də cinayət əməlini törətmiş olduğuna və bu əməli törətmək istədiyinə inandırmaq üçün araşdırılır. Cinayət məsuliyyətinin müəyyən edilməsi zamanı əsasən

şəxsin məqsədinə diqqət yetirilir. Pis motiv ayrılıqda cinayət məsuliyyətinə səbəb olmur, yaxşı motiv isə cinayətin əməlinin istintaqı zamanı yaxşı müdafiə deyil. Motiv və məqsəd arasındakı fərq həmişə aydın deyil, ən sadə qanunauyğun fərq budur ki, məqsəd şəxsin öz əməlinə münasibəti, motiv isə şəxsin bu əməli törətməsi səbəbidir. Motivlər əsasən 3 növə bölünür: bioloji, sosial və şəxsi. Şəxsin əməli törətməsi səbəbləri müxtəlif ola bilər. Şəxsin motivi onun məsuliyyətinə müxtəlif cür təsir edə bilər. Dünya təcrübəsinə görə, motiv müəyyən qanuni hərəkətin qanunsuz hesab edilməsinə səbəb ola bilər. Məsələn, Kaliforniyada sındırma və daxil olma alətlərinə hər hansı maşın və ya saxlanc yerinə daxil olmaq motivi ilə sahib olmaq qadağandır. Nyu-Cersidə qanunsuz olaraq digər şəxsin özünə və ya mülkiyyətinə zərər vurmaq motivi ilə silaha sahib olmaq qadağandır. Bunun kimi normalarda motiv əməli qanunsuz edən yeganə ünsürdür, göstərilən motivlər olmasa əməl qanuni hesab edilə bilər. Motiv həmçinin müəyyən hərəkətin qanuni hesab edilməsinə səbəb ola bilər. Məsələn, son zərurət vəziyyətində şəxs etdiyi hərəkətin motivinin daha ağır nəticələrin qarşısını almaq olduğunu vurğuladıqda, əməl son zərurət kimi qiymətləndirilir və şəxs məsuliyyətdən azad edilir. Əgər şəxs törətdiyi qanunsuz əməli daha ağır nəticənin qarşısını almaq üçün yox, başqa motivlə edibsə, ictimai faydalı məqsədə nail olunsay belə, şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb olunur. [8. s.6-11]

Dünya təcrübəsində məsuliyyəti ağırlaşdıran və yüngülləşdirən motivlər qeyd edilir. Məsuliyyəti ağırlaşdıran motivlər: tamah motivi, tutulmaqdan yayınmaq motivi, zərər vurmaq motivi, terrorizmi təbliğ etmək motivi, müəyyən xüsusiyyətlərinə görə müəyyən insan qrupuna nifrət etmə motivini misal göstərmək olar. Ümumilikdə, şəxsin törətdiyi cinayət onun nə qədər cəzaya layiq olmasını da göstərə bilər. Məsələn, bununla bağlı klassik fikirlərə nəzər salsaq, öz xəstə olan yaxınının əziyyət çəkməsinə dözə bilməyib onun həyatına son qoyan şəxsin motivi, alçaq niyyətlə başqasını həyatdan məhrum etmə cinayətini törədən şəxsin motivinə nisbətən daha daha yaxşıdır. Lakin burda bir halı da nəzərə almaq lazımdır ki, öz xəstə olan yaxınının əziyyət çəkməsinə dözə

bilməyib onun həyatına son qoyan şəxsin motivi törədilmiş əməl haqqında, avtomobili yüksək sürətlə idarə edib yoldan keçən bir piyadanın həyatına son qoyan şəxsin motivindən daha çox informasiya verir. Əgər cəzanın ağırlığı haqqında sorğu edilsə idi, insanların çoxu öz yaxının əziyyətinə onu öldürərək son qoymuş şəxsə, adam oğurluğu və ya narkotik vasitələrin satışını törətmiş şəxslərə nisbətən daha az cəza verilməsini tələb edərdilər, baxmayaraq ki, qəsdən adam öldürmə digər cinayətlərə nisbətən daha ağır cinayətdir. Bu misal göstərir ki, motiv cinayət törətmiş şəxsin əməlinə verilən qiymətin formalaşmasına kifayət qədər təsir göstərir və bəzi hallarda, cinayət törətmiş şəxsin əməlinin nə qədər ictimai təhlükəli olması barədə məlumat verir.[8, s.24-26]

Motiv Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində də cinayətin ağırlığının müəyyən edilməsində mühüm rol oynayır. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin “Qəsdən adam öldürmə işləri ilə bağlı məhkəmə təcrübəsi haqqında” 12 dekabr 2002-ci il tarixli 3 nömrəli qərarının 4-cü bəndində qeyd edilir ki, qisas, qısqançlıq, nifrət, paxıllıq motivləri ilə qəsdən adam öldürmə işləri ağırlaşdırıcı və yüngülləşdirici hallar olmadıqda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci maddəsi ilə tövsif edilməlidir. [4] Tamah motivi, xuliqanlıq motivi, başqa cinayəti gizlətmə, başqa cinayətin törədilməsini yüngülləşdirmə, milli, irqi, dini düşmənçilik motivləri isə cinayət məsuliyyətini ağırlaşdıran motivlərdir. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin 61-ci maddəsində cəzanı ağırlaşdıran hallar sadalanır və 61.6-cı maddədə cəzanı ağırlaşdıran motivlər göstərilir: “Cinayətin milli, irqi və ya dini düşmənçilik, dini fanatizm, digər şəxslərin qanuni hərəkətlərinə görə qisas almaq zəminində tamah məqsədi ilə və ya sair alçaq niyyətlərlə, habelə başqa cinayəti ört-basdır etmək və ya onun törədilməsini asanlaşdırmaq məqsədi ilə törədilməsi”. [2. m.61] Göründüyü ki, Azərbaycan Respublikasının Cinayət qanunvericiliyində motiv, məqsəd, niyyət anlayışları eyni mənalı anlayışlar kimi götürülür. Yuxarıda göstərilən Plenum qərarının 6-cı bəndində qeyd edilir ki, qəsdən adam öldürmə o vaxt Cinayət Məcəlləsinin 120.2.2-ci maddəsi ilə (xuliqanlıq niyyəti ilə adam öldürmə)

tövsif edilməlidir ki, təqsirkar davranışı ilə ictimai qaydalara və hamı tərəfindən qəbul olunmuş əxlaq normalarına açıq etinasızlıq göstərməklə, özünü ətrafdakılara qarşı qoymaqla cinayət törədir. Plenum qərarının 16-cı bəndində göstərilir ki, qəsdən adam öldürmə cinayətinin Cinayət Məcəlləsinin 120.2.12-ci maddəsi ilə tövsif edilməsi üçün qanunun özündə göstərilən motivlərdən heç olmazsa birinin (milli, irqi, dini ədavət və ya düşmənçilik) olması zəruridir. Bu zaman təqsirkar başqasının həyatına onun milli, irqi, dini məsuliyyətinə görə qəsd etməklə müəyyən millətə, irqə, dini əqidəyə mənsub olan müəyyən xalqın şərəf və ləyaqətini alçaltmaq məqsədi güdür. Belə cinayət hadisələri başqa tövsifedici əlamətlərlə müşayiət olunsada, burada Cinayət Məcəlləsinin 120.2.12-ci maddəsində göstərilən motiv mütləq üstünlük təşkil etməlidir. F.Y.Səməndərov Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin Kommentariyasında qeyd edir ki, Cinayət Məcəlləsinin 12-cü maddəsində göstərilən “Qəflətən baş vermiş güclü ruhi həyəcan vəziyyətində qəsdən sağlamlığa ağır və ya az ağır zərər vurma” cinayəti qisas, qısqançlıq və s. motivlərlə törədilə bilər. Motiv əməlin tövsifi üçün zəruri əhəmiyyət kəsb etməsə də, affekt vəziyyətinin olub-olmamasının müəyyən edilməsində mühüm rol oynayır. [5, s.435-436]

Beləliklə bunu vurğulamaq istəyirəm ki, motiv cinayət hüququnun vacib institutlarından biridir və motivin müəyyən edilməsi bir çox hallarda əməlin düzgün tövsifi üçün zəruridir. Motiv şəxsin müəyyən cinayəti törətməsinin səbəbidir. Bu səbəblər müxtəlif ola bilər və müəyyən motivlərin cinayət qanununda maddələrin dispozişiyasında nəzərdə tutulması həmin motivlərin nə qədər ictimai təhlükəli olduğunu göstərir. Lakin “motiv” anlayışı termin kimi yalnız nəzəriyyədə istifadə edilir və Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində isə “niyyət” və “məqsəd” anlayışlarından istifadə edilir. Hər bir cinayət əməlinin tövsifi zamanı motivin müəyyən edilməsi məqsədemüvafiqdir, motiv həmin cinayət tərkibinin zəruri əlaməti olmasa belə. Bundan əlavə qeyd etmək istəyirəm ki, Cinayət Məcəlləsinin müxtəlif maddələrində istifadə olunan “niyyət” və “məqsəd” anlayışlarının mənalınının qanun-

vericilik qaydasında izah edilməsi və dəqiqləşdirilməsi, həmçinin “motiv” anlayışının da qanunun maddələrinin mətnlərinə daxil edilməsi məqsədmüvafiqdir. Çünki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası Qanununun 8-ci maddənin 8.0.7-ci bəndində

normativ hüquqi aktların ziddiyyətsizliyi prinsipi nəzərdə tutulmuş, habelə 25-ci maddəsinə normativ hüquqi aktda işlənən termin və anlayışların birmənalı olması tələbi öz əksini tapmışdır. [3,m.8;25]

İstifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası – <http://www.e-qanun.az/framework/897>
2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi - <http://e-qanun.az/framework/46944>
3. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” 21 dekabr 2010-cu il tarixli AR Konstitusiyası Qanunu
4. “Qəsdən adam öldürmə işləri üzrə məhkəmə təcrübəsi haqqında” AR Ali Məhkəməsinin Plenum Qərarı
5. Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin Kommentariyası. F.Y.Səməndərov
6. Səməndərov F.Y. Cinayət hüququ. Ümumi hissə.
7. Azərbaycan Respublikası DİN-in Polis Akademiyası. “Cinayət hüququ” kafedrası. Mövzu №9 “Cinayətin subyektiv cəhəti”. Mühazirə. Rəsul Rüstəmov.
8. Carissa Byrne Hessick. “Motive’s Role in Criminal Punishment”
9. Elisabeta Botian. “Motive or Reason in Criminal Law”
10. Круглова Т.В. Ревность как мотив совершения преступления и ее уголовно-правовое и криминологическое значение. Дисс.... канд. юр. наук. М., 2003
11. Музыкин А.П. Мотив преступления и его уголовно-правовое значение. Дисс. ... канд. юр. наук. Рязань, 2010.
12. [en.wikipedia.org/wiki/Motive_\(law\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Motive_(law))
13. en.wikipedia.org/wiki/John_Wayne_Gacy

Rashid Yusifov

The role of motive in criminal law

Summarizing, I would like to point out that motive is an important institution in criminal law and determining the motive of a crime can help to consider how dangerous that crime is. Motive may be fully inculpatory or exculpatory, or it may be only partially inculpatory or exculpatory. Several commentators have identified some of these areas, noting that the maxim regarding motive’s irrelevance is descriptively untrue. Those areas include elements of substantive offenses, requirements for defenses, and aggravating and mitigating sentencing factors. Several discretionary stages of criminal law, such as the charging process, may also be affected by considerations of motive. Motive is never the only inquiry (nor should it be); it is one of several factors considered. Although the consideration of motive is sometimes not explicit, as the ensuing discussion demonstrates, motive is most certainly not irrelevant in criminal law.

Рашид Юсифов

Роль мотива в уголовном праве

Подводя итоги, хотелось бы отметить, что мотив является важным институтом уголовного права, и определение мотива преступления может помочь рассмотреть вопрос об опасности этого преступления. Мотив может быть полностью обвинительным или оправдательным, или он может быть только частично обвинительным или оправдательным. Несколько комментаторов определили некоторые из этих областей, отметив, что максима о неуместности мотива описательно неверна. Эти области включают элементы основных правонарушений, требования к защите, а также отягчающие и смягчающие обстоятельства наказания. На некоторые дискреционные этапы уголовного права, такие как процесс предъявления обвинения, также могут влиять соображения мотива. Мотив никогда не является единственным вопросом (и не должен им быть); это один из нескольких рассматриваемых факторов. Хотя рассмотрение мотива иногда не является явным, как показывает последующая дискуссия, мотив, безусловно, не является неуместным в уголовном праве.